

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Om Begrebet Ironi

Citation: Kierkegaard, Søren: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1997 , s. I. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-bi-txt-shoot-id4e5b396f-8056-44a6-9224-902a69997a85.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Hos Xenophon er *det Nyttige* et af Udgang-Punkterne for den socratiske Underviisning. Men det Nyttige er netop den Mangel, der svarer til det Godes af sig selv udgaaende og til sig selv tilbagevendende, mod ingen af sine egne Momenter ligegyldige, men i dem alle og heel i dem alle og heel i hver især sig rørende, indre Uendelighed. Det Nyttige har nu en uendelig Dialectik, og tillige en uendelig slet Dialectik. Det Nyttige er nemlig det Godes udvortes Dialectik, dets Negation, der løsrevet som saadant blot bliver et Skyggernes Rige, hvor Intet bestaaer, men Alt form- og gestaltløs fortætter og forflygtiger sig, alt i Forhold til Betragterens ustadige og *overfladiske* Blik, hvor hver enkelt Existents kun er en uendelig delelig Brøks-Existents i en evindelig Calculation. (Det Nyttige medierer sig selv Alt endog det Unyttige, da der, ligesom Intet er *absolut* nyttigt, heller ei kan være Noget *absolut* unyttigt, da den absolute Nytte blot er et flygtigt Moment i Livets ustadige Vexel). Denne almindelige Anskuelse af det Nyttige findes udviklet i Samtalen med Aristipp, *Mem.* III, 8. Medens det hos Plato netop er Socrates, der bestandig fører Sagen ud af den tilfældige Concretion, hvori hans Omgivelser see den, og leder den hen til det Abstracte, er det hos Xenophon netop Socrates, der tilintetgjør de vistnok svage Forsøg af Aristipp paa at nærme sig Ideen. Jeg behøver ikke videre at udvikle denne Samtale, thi Socrates' første Attitude viser paa eengang den øvede Fægter og Loven for hele Undersøgelsen. Paa Aristipps Spørgsmaal om han vidste noget Godt, svarer han § 3: ἄρά γε, ἔφη, ἔρωτάς με, εἴ τι οἶδα πυρετοῦ ἀγαθόν; hvorved jo strax det discursive Raisonnement er antydet. Ad denne Vei gaaer nu ogsaa hele Samtalen med en Urokkelighed, der ikke gaaer af Veien for den tilsyneladende Paradox § 6: ἄρ' οὔν, ἔφη, καὶ κόφινος κοπροφόρος καλὸν ἐστίν; Νῆ Δί', ἔφη, καὶ χρυσὴ γε ἀσπίς αἰσχρόν, ἐὰν πρὸς τὰ ἑαυτῶν ἔργα ὁ μὲν καλῶς πεποιημένος ᾖ, ἢ δὲ κακῶς. Skjønndt jeg kun har anført denne Samtale som et Exempel, og forsaavidt væsentlig maa henholde mig til det Total-Indtryk, der er Livskraften i Exemplet, skal jeg dog, da jeg tillige har anført det som et Exempel instar omnium, erindre om en Vanskelighed med Hensyn til den Maade, paa hvilken Xenophon indleder denne Samtale. Han lader os nemlig forstaae, at det var et captieust Spørgsmaal af Aristipp for at bringe Socrates i Forlegenhed ved den uendelige Dialectik, der ligger i det Gode, naar det opfattes som det Nyttige. Han antyder, at Socrates gennemskuede denne List. Det lod sig nu altsaa tænke, at den hele Samtale var af Xenophon opbevaret som et Exempel paa Socrates' Gymnastik. Det kunde synes, at der mulig endog slumrede en Ironi i hele Socrates' Adfærd, at han ved med en tilsyneladende Godtroenhed at gaae ind i den af Aristipp stillede Fælde, derved tilintetgjorde hans snedige Anlæg og bragte Aristipp til at være den, der mod sin Villie maatte gjøre det gjeldende, han havde regnet paa, at Socrates vilde have fremhævet. Imidlertid vil vist enhver, der kjender Xenophon, finde dette høist usandsynligt, og til yderligere Beroligelse har da ogsaa Xenophon angivet en ganske anden Grund, hvorfor Socrates bar sig saaledes ad, »for at gavne sin Omgivelse.« Hvoraf man da tydelig seer, at efter Xenophons Opfattelse er det Socrates' ramme Alvor, saaledes at kalde Undersøgelsens begeistrende Uendelighed tilbage paa Empiriens nedenoms slette Uendelighed.